

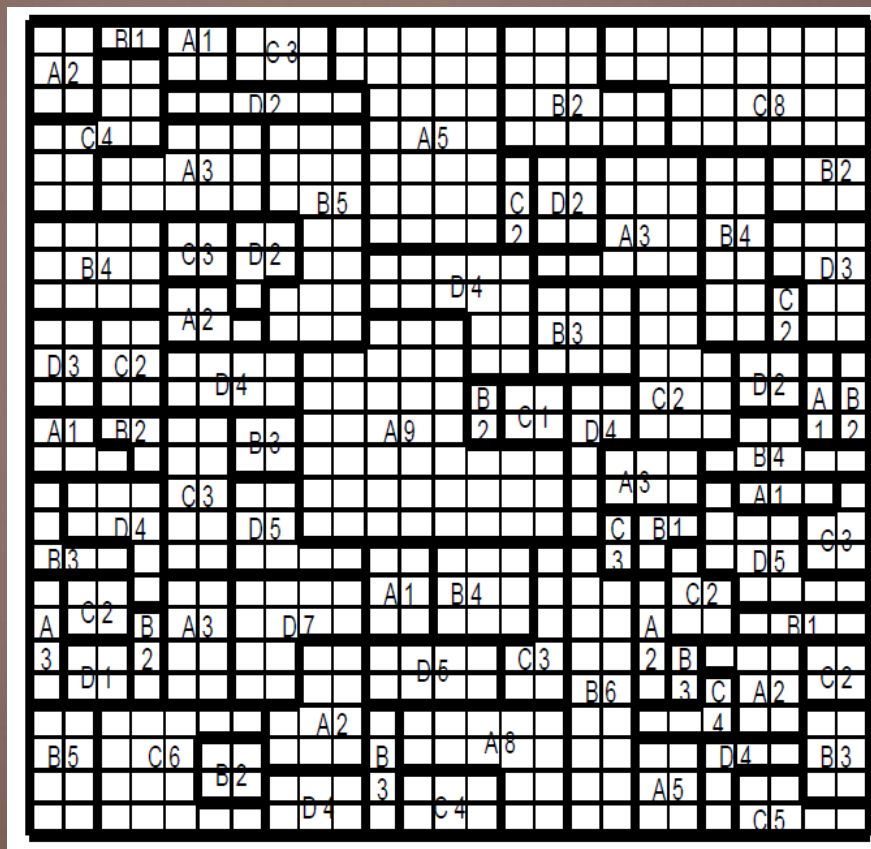
Теорија узорака

12. MART '19.

► Пример – узорак са неједнаким вероватноћама

Разматра се популација фарми, са припадним парцелама различитих површина и облика, чије су границе уцртане на квадратној мрежи димензија 25×25 . Свака фарма означена је словом које представља тип фарме и бројем који представља број радника на фарми.

На следећој мапи дат је одговарајући графички приказ области од интереса.

Бира се узорак са понављањем обима $n = 5$.

Оцењује се: укупан број радника; укупан број фарми.

► Пример – узорак са неједнаким вероватноћама – наставак
Метод одабира узорка: узорковање се врши са вероватноћама које су пропорционалне површинама припадних парцела

✎ користи се додатна информација о јединицама у популацији

Имплементација метода одабира узорка: претпостави се да је један квадратић мреже мерна јединица површине. Ако се на случајан начин (тј. са једнаком вероватноћом) одабере један квадратић на мрежи, и са x означи површина парцеле којој он припада, а са $A = 625$ укупна површина области од интереса, онда је вероватноћа са којом је баш та парцела одабрана у узорак једнака:

$$\psi = \frac{x}{A} = \frac{x}{625}$$

✎ геометријске вероватноће

Случајан избор једног квадратића на мрежи изводи се тако што се узоркују по две целобројне вредности (између 1 и 25), које ће представљати његове координате.

Реализован узорак:

(11,18), (14,8), (5,7), (10,1), (25,14)

Оцењена вредност броја радника је:

➤ $\hat{t}_{\psi} = 310.0962$ Н-Н оцена

➤ $\hat{t}_{\pi} = 316.5735$ Н-Т оцена

Тачна вредност броја радника је: $\tau_Y = 249$

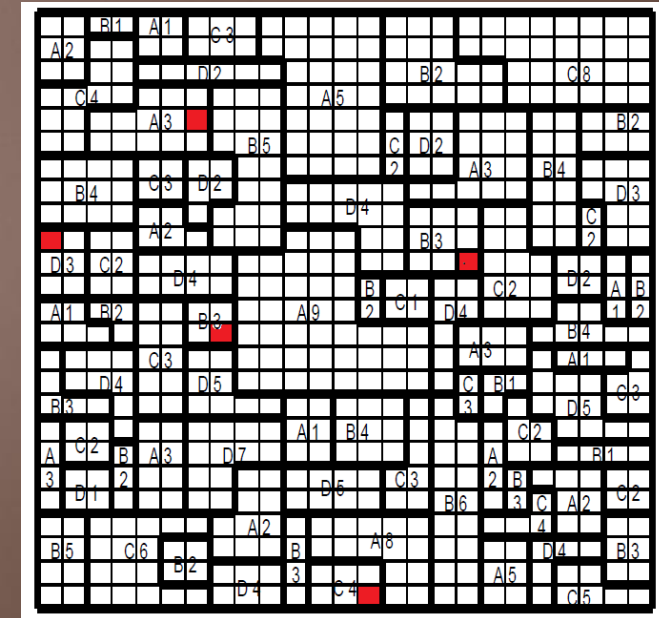
Оцењена стандардна грешка оцене бр. радника једнака је:

➤ 60.99 за Н-Н оцену

➤ 41.87 за Н-Т оцену

Оцењена (Н-Т оцена) вредност броја фарми је: 98.44543

Тачна вредност броја фарми је: 79

Како (нај)боље искористити податке?

- ▶ Приликом испитавања јединица у некој популацији, ради проучавања обележја Y од интереса, често је могуће узети у обзир различитост јединица на основу једног или више њихових додатних варијабилних својстава. Помоћне информације тог типа могу се користити или при пројектовању метода одабира узорка:
 - код узорковања са враћањем са неједнаким вероватноћама, где су вероватноће одабира пропорционалне „величини“ јединица узорковања
 - стратификација (раслојавање популације)или приликом закључивања – у циљу „поправљања“ квалитета оцена:
 - количничко оцењивање
 - регресионо оцењивање

Количничко оцењивање SRSWOR

Нека је Y обележје од интереса. Нека је X помоћно обележје ('auxiliary variable', 'subsidiary variable'), које је у блиској вези – корелацији (суштински представља присуство приближне линеарне везе, али која пролази кроз координатни почетак) са „главним“ обележјем Y , и за које се претпоставља да се његова вредност може одредити на произвољној јединици у популацији. Мора бити познат и популацијски тотал τ_X обележја X .

За сваку јединицу у (простом) случајном узорку без понављања обима n из дате популације обима N регистроване су вредности и главног и помоћног обележја.

► Популацијски количник ('population ratio') B дефинисан је са:

$$B := \frac{\tau_Y}{\tau_X} = \frac{m_Y}{m_X},$$

а узорачки количник ('sample ratio') b са:

$$b = \frac{\sum_{k \in \mathcal{S}} y_k}{\sum_{k \in \mathcal{S}} x_k} = \frac{\bar{Y}}{\bar{X}}$$

Задатак је оцењивање непознатих параметара популације: B , m_Y или τ_Y .

Количничко оцењивање (наставак)

Кључни резултати у вези са количничким оцењивањем ('ratio estimation') неких непознатих популацијских вредности, када је приступ заснован на методу SRSWOR одабира узорка, дати су у следећој табели:

тачкаста оцена $\hat{\theta}$ непознатог параметра θ	непристрасност	апроксимација дисперзије $D\hat{\theta}$	оцена дисперзије $D\hat{\theta}$	прилагођена оцена дисперзије $D\hat{\theta}$
$\hat{B} = b$	пристрасност: $\frac{-\text{cov}(b, \bar{X})}{m_X}$	$\frac{1}{m_X^2} \cdot \frac{\sigma_d^2}{n} \left(1 - \frac{n}{N}\right)$	$\frac{1}{m_X^2} \cdot \frac{\bar{S}_e^2}{n} \left(1 - \frac{n}{N}\right)$	$\frac{1}{\bar{X}^2} \cdot \frac{\bar{S}_e^2}{n} \left(1 - \frac{n}{N}\right)$
$\hat{m}_Y^r = b \cdot m_X$	пристрасност: $-\text{cov}(b, \bar{X})$	$\frac{\sigma_d^2}{n} \left(1 - \frac{n}{N}\right)$	$\frac{\bar{S}_e^2}{n} \left(1 - \frac{n}{N}\right)$	$\left(\frac{m_X}{\bar{X}}\right)^2 \cdot \frac{\bar{S}_e^2}{n} \left(1 - \frac{n}{N}\right)$

валидна само за „довољно“ велике узорке

где су:

$$\sigma_d^2 := \frac{1}{N-1} \sum_{k=1}^N (y_k - Bx_k)^2$$

$$\bar{S}_e^2 := \frac{1}{n-1} \sum_{k \in S} (y_k - bx_k)^2$$

у пракси статистика $\bar{S}_e^2$ се може користити као тачкаста оцена σ_d^2 ;
њена пристрасност је реда величине $\frac{1}{n}$

Кључни асимптотски резултат у вези са интервалном оценом непознате популацијске средње вредности m_Y , добијеном применом количничког оцењивања, када је приступ заснован на методу SRSWOR:

апроксимативни $100 \cdot (1 - \alpha)\%$ двострани интервал поверења дат је са

$$\left[\hat{m}_Y^r - z_{1-\frac{\alpha}{2}} \sqrt{\frac{\bar{S}_e^2}{n} \left(1 - \frac{n}{N}\right)}, \hat{m}_Y^r + z_{1-\frac{\alpha}{2}} \sqrt{\frac{\bar{S}_e^2}{n} \left(1 - \frac{n}{N}\right)} \right]$$

када су n и $N - n$ „довољно велики“, уз задовољеност неких додатних услова

Резултати који се тичу непознатог популацијског тотала τ_Y лако се могу добити из резултата у вези са непознатом популацијском средњом вредношћу m_Y , коришћењем везе: $\tau_Y = Nm_Y$.

КОЛИЧНИЧКО ОЦЕЊИВАЊЕ

Количничко оцењивање даје добре резултате ако је веза између главног и помоћног обележја линеарна, при чему одговарајућа права којом се описује ова зависност пролази кроз координатни почетак, и ако је распршеност вредности главног обележја око те праве пропорционална вредностима помоћног обележја. Када је приступ заснован на моделу, природно се намеће **линеарни регресиони модел** као модел популације: $x_1, x_2, \dots, x_N$ су познате константе (које су строго позитивне) а случајне величине $Y_1, Y_2, \dots, Y_N$ су независне и дате са:

$$Y_k = \beta x_k + \varepsilon_k,$$

где је $E\varepsilon_k (= E_M\varepsilon_k) = 0$ и $D\varepsilon_k (= D_M\varepsilon_k) = \sigma^2 x_k$, а β је фиксирана, али непозната вредност.

Нека је са $\mathcal{S}$ означен **реализован** (не)случајан узорак без понављања обима n . Ту имамо:

- ▶ најбоља линеарна оцена за β је:

$$\hat{\beta} = \frac{\sum_{k \in \mathcal{S}} Y_k}{\sum_{k \in \mathcal{S}} x_k}$$

- ▶ непристрасан (у односу на модел) линеарни предиктор случајне величине

$$\frac{1}{N} \sum_{k=1}^N Y_k$$

са најмањом средње квадратном грешком дат је формулом:

$$\frac{1}{N} \left(\sum_{k \in \mathcal{S}} Y_k + \hat{\beta} \sum_{k \notin \mathcal{S}} x_k \right) = \hat{\beta} \cdot m_X$$

SRSWOR – оцењивање параметара потпопулације

Резултати добијени применом количничког оцењивања могу да се примене и код оцењивања непознатих потпопулацијских параметара ('estimation in (sub)domains').

Бира се (прост) случајан узорак без понављања $\mathcal{S}$ обима n из читаве популације обима N .

☝ Користе се исте ознаке као у презентацији за 3. час: $N_l; \tau_l, m_l; n_l; \mathcal{S}_l$ и уводе нове:

$$x_k = \begin{cases} 1, & \text{ако јединица означена са } k \text{ припада } l - \text{тој потпопулацији} \\ 0, & \text{иначе} \end{cases}$$
$$u_k = y_k x_k = \begin{cases} y_k, & \text{ако јединица означена са } k \text{ припада } l - \text{тој потпопулацији} \\ 0, & \text{иначе} \end{cases}$$

Тада је: $\tau_X = N_l$, $m_X = \frac{N_l}{N}$, $\tau_U := \sum_{k=1}^N u_k = \tau_l$, $m_U := \frac{\tau_U}{N_l} \left(= \frac{\tau_U}{\tau_X} =: B \right) = m_l$, $\bar{X} = \frac{\sum_{k \in \mathcal{S}} x_k}{n} = \frac{n_l}{n}$ и

$$\hat{m}_l = \hat{B} = \frac{\sum_{k \in \mathcal{S}} u_k}{\sum_{k \in \mathcal{S}} x_k}$$

Прилагођена оцена стандардне грешке оцене $\hat{m}_l$ дата је формулом (слајд 6):

$$\sqrt{\frac{n}{n-1} \cdot \frac{n_l-1}{n_l^2} \left(1 - \frac{n}{N}\right) \bar{s}_{le}^2}, \quad \text{где је } \bar{s}_{le}^2 := \frac{1}{n_l-1} \sum_{k \in \mathcal{S}_l} (y_k - \hat{B})^2$$

Количничко оцењивање – узорак са неједнаким вероватноћама

Уопштена количничка оцена непознатог популацијског тотала τ_Y , када је приступ заснован на методу случајног узорка са понављањем, односно без понављања, и неједнаким вероватноћама укључења, дата је са:

$$\hat{t}_G = \frac{\hat{t}_Y}{\hat{t}_X} \cdot \tau_X,$$

где су $\hat{t}_Y$ и $\hat{t}_X$ Horvitz-Thompson-ове оцене, редом, τ_Y и τ_X , тј.

$$\hat{t}_Y = \sum_{k \in \mathcal{S}'} \frac{y_k}{\pi_k} \quad \text{и} \quad \hat{t}_X = \sum_{k \in \mathcal{S}'} \frac{x_k}{\pi_k},$$

$\mathcal{S}'$ је редуковани узорак, који садржи само различите јединице из оригиналног узорка $\mathcal{S}$, а π_k су (познате) вероватноће укључења првог реда.

► Пример – количничко оцењивање – SRSWOR

Влада САД сваких пет година спроводи Попис пољопривреде, прикупљајући податке о свим фармама (фарма се дефинише као било које имање на коме је (односно, би, под уобичајеним околностима, било), током пописне године, произведено и продато пољопривредних производа у вредности од бар \$1000) на територији 50 држава.

Попис пољопривреде садржи податке о броју пољопривредних газдинстава, укупној површини фарми, приносу различитих врста усева и разним другим пољопривредним показатељима за свих $N = 3078$ округа, односно области еквивалентних окрузима, у САД.

оквир – Попис пољопривреде из 1992. г. * ;

дати су подаци за 1982, 1987 и 1992. г. о површини фарми, броју фарми, броју „малих“ фарми – површине мање од 9 јутара, броју „великих“ фарми – површине веће од 1000 јутара за комплетну популацију (цензус)

$n = 300$, узорак се бира методом SRSWOR коришћењем програмског генератора **

👉 јединице узорковања су окрузи

главно обележје Y – укупна површина фарми 1992. г.

помоћно обележје X – укупна површина фарми 1987. г.

* подаци се налазе у бази агрор у оквиру пакета SDaA

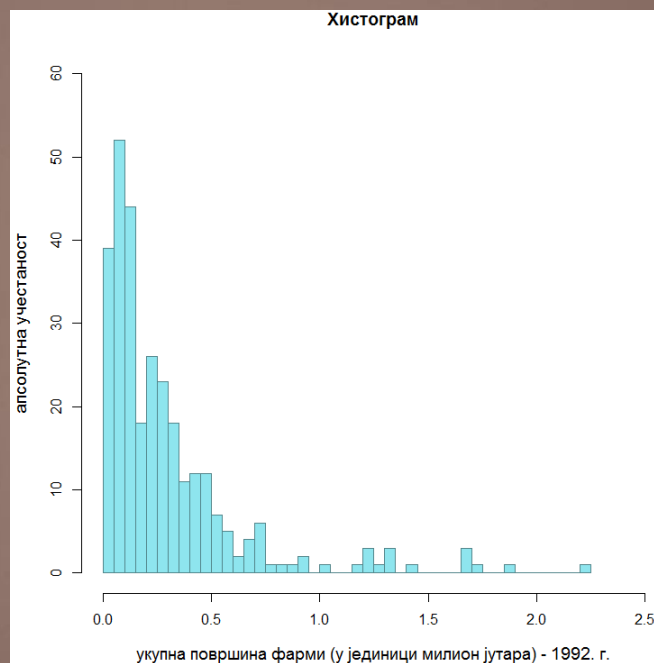
** узорак се налази у бази agrsr у истом пакету

► Пример – количничко оцењивање – SRSWOR – наставак

Узорачка средина главног обележја је: $\bar{Y} = 297897$, па је $N\bar{Y} = 916927110$.

Оцењене стандардне грешке статистике $\bar{Y}$, односно $N\bar{Y}$, су, редом: 18898.43, односно 58169381.

На следећем графику дат је хистограм вредности главног обележја из узорка:

На основу познавања цenzуса за 1987. г. (👉 ово се не може одредити директно из базе, јер у њој недостају / нису доступни подаци о вредностима помоћног обележја за 23 округа) лако се добија:

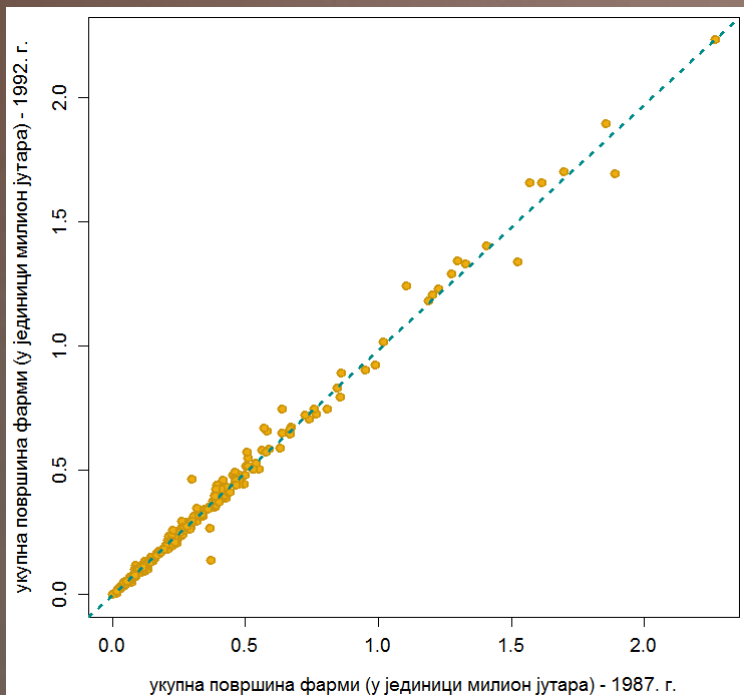
$\tau_X = 964470625$ јутара, односно $m_X = 313343.3$ јутара (по округу)

Узорачка средина помоћног обележја је: $\bar{X} = 301953.7$

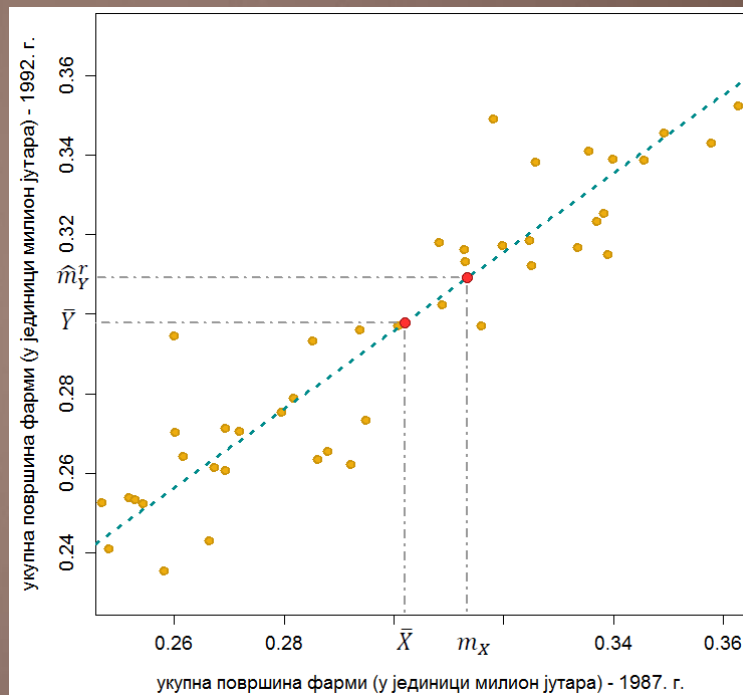
► Пример – количничко оцењивање – SRSWOR – наставак
Оцењена вредност

- количника је: $\hat{B} \left(= \frac{\bar{Y}}{\bar{X}} \right) = 0.9865652$
- популацијског тотала је: $\hat{t}_Y^r (= \hat{B} \tau_X) = 951513191$

Оцењена вредност (прилагођена оцена) стандардне грешке оцено $\hat{t}_Y^r$ је: **5546162**

На графику је приказан дијаграм
распршености података из узорка,
тј. тачака (x_k, y_k) , $k \in S$.
Такође је уцртана права која пролази
кроз координатни почетак и има
кофицијент правца једнак $\hat{B}$.

Увећан делић графика са
леве стране.

За одабрани узорак:

$$m_X > \bar{X},$$

па је

$$\hat{m}_Y^r > \bar{Y}$$

Како су вредности главног и
помоћног обележја
позитивно корелиране,
потцењена оцена $\bar{X}$ тачне
популацијске средине
обележја X указује на то да
ће $\bar{Y}$ такође потценити
популацијску средњу
вредност обележја Y .
Количничко оцењивање даје
прецизнију оцену m_Y ,
проширујући $\bar{Y}$ фактором
 $m_X / \bar{X}$.